

סטודנטים לקויי למידה בהשכלה הגבוהה
 יו"ר המושב: **א. ליפקה**
 מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

אוריינות אקדמית: אסטרטגיות למידה וסגנונות למידה בקרב סטודנטים עם לקויות למידה בהשכלה הגבוהה - מנקודת מבטו של המרצה
 א. ליפקה, **א. פורקוש ברוד**
 מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

לאחרונה עלה מספר הסטודנטים עם לקויות למידה במוסדות להשכלה גבוהה. בישראל, היקף הסטודנטים עם לקויות למידה נע בין 1.5% ל-3% (Margalit, Breznitz & Aharoni, 1998). לסטודנטים בהשכלה הגבוהה קשיים הכוללים כתב יד לא ברור ולא עקבי, שגיאות כתיב, שיטתיות ואקראיות, אוצר מילים אקדמי דל, קשיים דקדוקיים ותחביריים, שימוש מוטעה במילים פונקציונאליות, דלות רעיונית, תחבירית ומילולית, קשיים בתכנון טקסט ובכתיבתו, כתיבה אסוציאטיבית והיעדר אסטרטגיות לניהול הכתיבה ולבקרה שלה (Heiman & Precel, 2003). מאפייני סטודנטים אלה מקשים על ההוראה בדרכים בהם לומדים מרבית עמיתיהם (Reaser, Prevatt, Petscher & Proctor, 2007). מטרת המחקר לבחון אוריינות אקדמית של סטודנטים בעלי לקויות למידה בהשכלה הגבוהה כפי שהיא נתפסת על ידי המרצים, ובמיוחד לבחון אסטרטגיות וסגנונות למידה שמהם המרצים במהלך קורס ייעודי, ולפיהם מתוכננת ההוראה בקורסים אלו. אוכלוסיית המחקר כללה 3 מרצים המלמדים סטודנטים בשנים א'-ג' המלמדים בקורסים ייעודיים לסטודנטים עם לקויות למידה ממכללה לחינוך במרכז הארץ. הסטודנטים אובחנו כבעלי לקויות למידה ובעיות קשב וריכוז (לדוגמה, קשיים שפתיים, קושי בזיכרון, קושי בכתיבה ובארגון הכתיבה). המרצים לא עברו הכשרה ייחודית בתחום ההוראה המותאמת לסטודנטים לקויי למידה. נערכו ראיונות חצי מובנים עם 3 מהמרצים בקורסים הייעודיים. ממצאי המחקר הצביעו על התייחסות ייחודית של המרצים להיבטים של הוראה למידה ולהיבטים בינאישיים בקורסים המותאמים, למרות היעדר ההכשרה לכך. בהיבט הלימודי, נוקטים המרצים באסטרטגיות ודרכי הוראה העוקפות את לקויות הלמידה, בהתאם למאפייני הסטודנטים, לדוגמה: חלוקת החומר ליחידות קטנות, תרגולים ובחנים תכופים וקצרים ושימוש באמצעים טכנולוגיים. בהיבט הבינאישי, מדווחים המרצים על תחושת אינטימיות בקורס ועל מערכת יחסים פתוחה וקרובה בין הסטודנטים ובינם.

לממצאי המחקר חשיבות רבה בהתמודדות של סטודנטים עם לקויות למידה בהשכלה הגבוהה. ניתן באמצעותו ללמוד על אמצעים יישומיים כמו אסטרטגיות למידה, טכנולוגיות או התאמות העשויים למקסם את תוצאות הלמידה הן מצד הלומד והן מצד המערכת. תוצאות המחקר מצביעות על קריטריונים להבניית קורס והכשרת מרצים להוראה מיטבית.

מקורות:

- Heiman, T. & Precel, K. (2003). Students with learning disabilities in higher education. *Journal of Learning Disabilities*, 36(3), 248-260.
- Margalit, M., Breznitz, Z., & Aharoni, M. (1998). Students with Learning Disabilities in Higher Education Institutes [Hebrew]. Unpublished report. Israel: The Council for Higher Education.
- Reaser, A., Prevatt, F., Petscher, Y. & Proctor, B. (2007). The Learning and Study Strategies of College Students with ADHD. *Psychology in the Schools*, 44(6), 627-638.

השפעת תגבור המתבסס על מודל ה RTI לקורס בסטטיסטיקה על תפיסת המסוגלות האישית בחשיבה סטטיסטית של סטודנטים בעלי צרכים מיוחדים
א. ליפקה, א. הס
 מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

בשנים האחרונות, עלה מספר הסטודנטים עם לקויות למידה וקשיי קשב וריכוז במוסדות להשכלה גבוהה. עלייה זו הביאה לכך שכבר בעשור האחרון הונחה הצעת חוק לזכויות סטודנטים עם לקויות למידה במוסדות להשכלה גבוהה. אף על פי שהצעה זו טרם התקבלה הרי שהיא הביאה בפני אנשי החינוך את הצורך בפיתוח מודלים או תכניות לתמיכה בסטודנטים. עד עתה, קיימים מעט מחקרי הערכה לתוכניות ומודלים, בין היתר בשל טווח הזמן הקצר בו התחוללו תמורות אלו.

מודל התגובה להתערבות הוא בעל שלושה רכיבים. ברכיב הראשון ניתנת הוראה במסגרת הלימודית. ברכיב השני והשלישי מתרחשת ההתערבות לקבוצה ספציפית הנמצאת בסיכון לקשיים לימודיים. לסטודנטים עם צרכים מיוחדים תפיסת מסוגלות אישית נמוכה המשפיעה על תחומים שונים בחייהם. במחקר תיבחן ההשפעה של מודל לתגבור המתבסס על גישת ה RTI על תפיסת המסוגלות האישית בחשיבה סטטיסטית של סטודנטים בעלי צרכים מיוחדים.

למחקר זה שתי מטרות עיקריות: האחת לבחון האם תמיכה המבוססת על מודל ה RTI בסטטיסטיקה לסטודנטים עם צרכים מיוחדים, תביא לעליה בתחושת המסוגלות העצמית שלהם בתחום הסטטיסטיקה? המטרה השנייה הינה לבחון האם יש קשר בין תפיסת המסוגלות בסטטיסטיקה של סטודנטים עם צרכים מיוחדים לבין ציון הגמר בקורס.

אוכלוסיית המחקר כללה 30 סטודנטים המאובחנים כבעלי קשיי למידה או כבעלי קשיי קשב וריכוז שהשתתפו בקורס סטטיסטיקה מקוון ובנוסף בתדירות של פעם בשבוע בקורס התגבור השבועי אשר יועד לסטודנטים לקויי הלמידה ועם קשיי הקשב והריכוז. כלי המחקר הינם שאלון תפיסת מסוגלות בסטטיסטיקה שפותח על ידי Schau et al (1995) וראיונות פתוחים עם 5 סטודנטים שהשתתפו בתגבור. המחקר הוא מערך ניסויי עם מדידות 'לפני ואחרי'. ממצאי הראיונות נועדו להצלבת הנתונים הכמותיים, ונותחו על-פי עקרונות ניתוח טקסטים. מחקר זה הינו חדשני בתחומו הן בארץ והן בעולם ובוחן את מסגרת התמיכה במסגרות להשכלה גבוהה בצורה שיטתית ובהתאם למודל ה RTI. ממצאי המחקר יעזרו בגיבוש הבנת הצרכים של סטודנטים עם צרכים מיוחדים בהשכלה הגבוהה. בנוסף, ממצאי המחקר עשויים לעזור בגיבוש מדיניות תמיכה מבוססת מחקר לסטודנטים בהשכלה הגבוהה.

Schau, C., Stevens, J., Dauphinee, T. L., & Del Vecchio, A. (1995).
 The development and validation of the Survey of Attitudes Toward
 Statistics. *Educational and Psychological Measurement*, 55, 868-875.

תפישות סטודנטים להוראה את לקות הלמידה שלהם

ר. הלל לביאן, א. ליפקה, ע. בכר כץ

מכללת לוינסקי לחינוך, תל אביב, ישראל

בשנים האחרונות, עלה מספר הסטודנטים עם לקויות למידה וקשיי קשב וריכוז במוסדות להשכלה גבוהה בעולם (Henderson, 2001) ובישראל (Heiman & Kariv, 2004).

קיימות מספר סיבות לעלייה זו, ביניהן חוק זכויות הסטודנטים בהשכלה הגבוהה שנכנס לתוקף בפברואר 2009 וריבוי סטודנטים המאובחנים כלקויי למידה. לסטודנטים התמודדויות אקדמיות, אישיות, חברתיות ורגשיות רבות. ידע על לקות הלמידה, הקשיים והצרכים של הלומד הוא הכרחי לשם קבלת תמיכה יעילה. נמצא כי סטודנטים עם לקויות למידה לא היו דוברים יעילים לגבי צרכיהם כיוון שחסרה להם ההבנה מהם הקשיים ומה מוקדי החוזק שלהם. כפועל יוצא מכך, סטודנטים אלו לא ידעו לדרוש מענה לצרכיהם באוניברסיטאות בהם למדו (Cummings, Maddux, & Casey, 2000).

מחקר זה בחן את הצרכים של סטודנטים להוראה מתוך רצון לעלות את המודעות לצרכים אלו ולתמוך בהם בדרכים האקדמיות תוך מיצוי יכולתם. המחקר חושף את תפישותיהם של סטודנטים להוראה עם לקויות למידה במטרה להשמיע את קולם וללמוד על צרכיהם ודרכי התמודדותם באקדמיה. במחקר השתתפו עשרה סטודנטים להוראה שאובחנו כלקויי למידה טרם כניסתם למכללה.

מחקר זה הינו מחקר איכותני נרטיבי העוסק בחשיפת המשמעויות המוענקות למציאות ופרשנותם הן על ידי המשתתפים והן על ידי החוקרים (קסן וקרומר- נבו, 2010). שיטת הניתוח מבוססת על גישה מעוגנת בנרטיבים, בה התיאוריות צומחות מהתיאורים וההסברים הישירים של המספרים. כמו כן, רואה השיטה במטאפורה כלי לחשיפת הבנות (Gibbs, 1994; Sfard, 1998). במחקר נעשה שימוש בשלושה כלים מחקרניים: ראיונות נרטיביים, קולאז' מטאפורי ויומן מחקר של החוקרות. ממצאי המחקר עשויים לסייע בהבנת הצרכים הייחודיים של הסטודנטים להוראה במכללות וכפועל יוצא ניתן יהיה לבנות מערך תמיכה לסטודנט לקוי הלמידה במסגרת מוסד בהשכלה הגבוהה. בנוסף, עצם העלאה למודעות הסטודנטים את מצבם עשוי לסייע להם בהתמודדות עם הלקות ולהשפיע על איכות חייו המקצועיים והאישיים. תרומה נוספת אפשרית היא שיפור דרכי ההכשרה להוראה.

ביבליוגרפיה

קסן, ל', קרומר- נבו מ' (2010). ניתוח נתונים במחקר איכותני. באר שבע: אוניברסיטת בן גוריון.

Cummings, R., Maddux, C., & Casey, J. (2000). Individualized transition planning for children with learning disabilities. *The Career Development Quarterly*, 49, 60-72.

Gibbs, R. W. (1994). Metaphor in language and thought. In *The Poetics of Mind: Figurative Thought, Language and Understanding*. Cambridge UK: Cambridge University Press, pp. 120-207.